

Bir Toplumsal Hareket Olarak “Black Lives Matter”: George Floyd Örneği

“Black Lives Matter” as a Social Movement: The Case of George Floyd

Sirel GÖLÖNÜ* Emine ŞİMŞEK**

Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Received: 18.01.2024 ■ Kabul Accepted: 02.06.2024

ÖZ

Amerika Birleşik Devletleri'nde tarih boyunca var olan ırkçılık meselesi Covid-19 pandemisinin yarattığı sosyal gerilimle büyük bir ivme kazanmıştır. Pandemi sürecinin zorlaştırdığı yaşam koşullarına pek çok yeni olumsuz durum eklenmiş ve tüm bu yaşananlar sosyal gerginliğin daha fazla tırmanmasına zemin hazırlamıştır. ABD'de sık sık gündeme gelen ırkçı saldırılar yeniden alevlenmiş ve sonu ölümle biten acı bir olay gerçekleşmiştir. 25 Mayıs 2020'de siyah bir erkek olan George Floyd'un polis şiddetine maruz kalarak öldürülmesi toplumda büyük bir infial yaratmıştır. Tüm kısıtlamalara rağmen halk sokağa dökülmüş ve bu olay dünya kamuoyunda 'Black Lives Matter' sloganıyla eylemsellik kazanan toplumsal bir harekete dönüşmüştür. Bu çalışmada siyah George Floyd'un ölümünü toplumsal harekete dönüştüren etkenler, Neil Smelser'in Katma Değer Kuramı ile desteklenerek incelenmiştir. Konuya ilişkin literatürde yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle ele alınarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Black Lives Matter, George Floyd, Irkçılık, Katma Değer Kuramı, Toplumsal Hareket.

ABSTRACT

The problem of racism, which has existed throughout history in the United States, has gained great momentum with the social tension created by the Covid-19 pandemic. Many new negative situations have been added to the living conditions made difficult by the pandemic process, and all these events have paved the way for further escalation of social tension. Racist attacks, which are frequently on the agenda in the USA, flared up again and a painful event occurred that ended in death. The death of George Floyd, a black man, who was subjected to police violence on May 25, 2020, caused great outrage in society. Despite all the restrictions, the people took to the streets and this event turned into a social movement that took action in the world public opinion with the slogan 'Black Lives Matter'. In this study, the factors that turned George Floyd's death into a social movement will be examined, supported by Neil Smelser's Value Added Theory. The findings obtained from the studies conducted in the literature on the subject were evaluated using the content analysis method.

Keywords: Black Lives Matter, George Floyd, Racism, Value Added Theory, Social Movement.

Giriş

Kadim bir geçmişe sahip olan ve Afrika kıtasında yaşamlarını sürdüren siyahlar, Amerika kıtasının Avrupalılar tarafından keşfedilmesiyle ağır işlerde çalıştırılmak amacıyla bu kıtaya getirilmiş ve insanî olmayan yaşam koşullarına maruz bırakılmışlardır. Bu gerçekliğin yüzyıllar boyunca yaşandığı ve hâlâ sürdüğü de görülmektedir. Eski Amerikan Başkanlarından Abraham Lincoln'un köleliğin kaldırılması konusunda verdiği mücadeleyle başlayan süreçte, somut bir kazanım sağlanamamış ve ayrımcılık farklı görünümde devam etmiştir. Yapısal bir mesele olarak yaşanan ayrımcılıklar siyahların yaşam haklarını kısıtlamaktadır. Bu haksızlıklara 'dur' diyememek meseleyi her geçen gün daha da derinleştiren bir açmaza sürüklemektedir. Bu ve benzeri olaylara sessiz kalmak toplumsal yapının yozlaşmasına neden olmaktadır. Hak ve adaleti arama duygusunu yitiren toplum köleleşmektedir.

Bu çalışma, Amerika'da yaşanan ırkçılık olaylarından biri olan George Floyd'un öldürülmesinin toplumsal hareketi tetikleyen unsurları nasıl ortaya çıkardığına değinmektedir. Çalışmanın temel meselesini oluşturan olay, ırksal ayrımcılığın Amerikan toplumunda gözle görülür bir boyuta ulaştığını göstermek bakımından büyük önem arz etmektedir. Amerikalı bir siyahın polis şiddetine maruz kalarak yaşamını yitirmesi sonucu toplumsal hareket niteliği kazanan mesele, tekrarına kimsenin tahammül edemeyeceği bir noktaya erişmiştir. Mart 2020'de dünyaya yayılan bir virüs nedeniyle aylarca evlerine kapanan insanların yaşadıkları zorluklar ve devletlerin yurttaşlarına sosyal yardım ulaştırma konusunda yetersiz kalması toplumsal gerilimi tırmandırmıştır. Hem nüfus olarak hem de ekonomik olarak dünyanın en önemli ülkesi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) de benzer sorunlar yaşanmıştır. 40 milyona yakın insanın işini kaybetmesi ve binlerce insanın sağlık hizmetlerinden yararlanamaması sonucu ölüme terk edilmesi, Amerikan Başkanı Trump'ın Covid-19 virüsünün önemsenmemesi gerektiğini söylemesi gibi daha pek çok olay Amerikan toplumunda sosyal gerilimi tırmandırmıştır. 25 Mayıs 2020'de Amerikalı siyah bir erkek olan George Floyd'un,

polis şiddetine maruz kalarak öldürülmesi yaşanan toplumsal gerginliğin kopma noktası olmuştur.

Memleketi Teksas'tan ayrılarak Minneapolis'te yaşamaya başlayan Floyd, bir gece kulübünde koruma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Ancak koronavirüs salgını sonucu işini kaybeden milyonlarca Amerikalıdan biri olmuştur. 25 Mayıs akşamı bir marketten sigara satın almış ve market sahibi banknotun sahte olduğunu düşünerek Floyd'u polise ihbar etmiştir. Kısa bir süre sonra olay yerine gelen iki polis memuru araç içinde oturan Floyd'un yanına yaklaşarak ellerini göstermesini istemiş ve ona silahını doğrultmuştur. Savcı raporlarına göre silahını Floyd'a doğrultan polis memuru Thomas Lane, Floyd'u kavrayarak arabadan çıkarmıştır. Floyd'un kelepçe takılmaması için direndiği belirtilmiştir. Raporda Floyd'un sert davranmaya başladığı, yere düştüğü ve klostrifobik olduğunu söylediği ifade edilmiştir. Başka bir polis memuru olan Derek Chauvin olay yerine intikal etmiş ve o da diğer arkadaşları gibi Floyd'u polis aracına yerleştirmeye çalışmış ve elleri arkadan kelepçelenen Floyd yüzüstü yere düşmüştür. Diğer polis memurları Floyd'u sakinleştirmeye çalışırken Chauvin dizini Floyd'un boynuna bastırmıştır. Floyd bu esnada nefes alamadığını söylemiş ve 'anne' ve 'lütfen' diyerek bağırmıştır. Savcıların sunduğu rapora göre Chauvin'in Floyd'un boynuna sekiz dakikadan daha uzun bir süre bastırdığı ve Floyd'un altıncı dakikadan itibaren hareketsiz kaldığı belirtilmiştir. Çevredeki kalabalık Floyd'un nabzının kontrol edilmesini istemiştir. Polis memurlarından JA Kueng Floyd'un nabzını kontrol etmiş ancak bulamadığını ifade etmiştir. Buna rağmen hiçbir yetkili onu hayata döndürebilecek bir yardım eyleminde bulunmamıştır. Hennepin'deki tıp merkezine götürülen Floyd'un yarım saat sonra öldüğü bilgisi verilmiştir (bbc.com, 2020). Siyah Amerikalı George Floyd'un ölümüne sebep olmak ile suçlanan eski polis memuru Derek Chauvin, yargılama sonucu 22,5 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır (aa.com.tr). Ülke protesto gösterileriyle çalkalanırken; Başkan adaylarının ilk tartışma programında Trump, beyazların üstünlüğünün savunulmasını kınayıp kınamadığı

sorusuna net bir yanıt vermedi. Trump'ın gösterdiği bu tavır, nefret grubu olarak tanınan Proud Boys'a destek olarak algılandı (amerikaninsesi.com, 2020). Ülkede pandemi gerekçesiyle ilan edilen sokağa çıkma yasağına rağmen her kesimden insanın bu olaya tepki için sokaklara çıkması sonucu, mesele toplumsal harekete dönüşmüştür. Kolektif bir ruhla harekete geçen bireyler dünyanın gündemini bir süre de olsa meşgul etmeyi başarabilmişlerdir. Protestoları yalnızca bir hak ve adalet anlayışı içinde yürüten gruplar 'Black Lives Matter' (Siyah Hayatlar Değerlidir) sloganıyla eylemlerini barışçıl bir yolla sürdürmüşlerdir. Dünyanın birçok ülkesinde de benzer protesto eylemleri yapılmıştır. Irkçılık politikası yürüten devletin sadece ABD olmadığı, bunu izleyen diğer Batı ülkelerinin de benzer politikalarının olduğu bir gerçektir. Irkçılık meselesi yüzeydeki mesele iken buz dağının altında sınıfsal eşitsizlikler yatmaktadır. Sınıfsal eşitsizliklere karşı yürütülen mücadele eski toplumsal hareketlerde sıkça rastlanan bir olgudur ancak 'Black Lives Matter' (BLM) hareketine toplumsal hareket niteliği kazandıran şey, meselenin kimlik temelli olmasıdır. Bu durumu yeni toplumsal hareket olarak nitelendirmek mümkündür. Yeni toplumsal hareketlerin aktörü artık işçi sınıfı değil, küreselleşmeyle birlikte yaşanan yapısal değişimler nedeniyle kimlik temelli gruplar olmaya başlamıştır (Güllüpinar, 2013, s. 182). Yeni toplumsal hareketler sosyal, ekonomik, askeri ve güvenlik sorunlarından ziyade bireysel hakları, yaşam standardını, demokratik katılımı öncelemektedir (Karagöz, 2013, s. 135).

Pandemi koşullarının yarattığı ekonomik kriz sonucu işsiz kalan büyük bir kesimin siyahlardan oluşması, meselenin kimlik temelli olduğunun anlaşılabilmesi için yeterli olabilir. Çünkü onlar ne devletin üst kademelerinde bir yönetici ne de özel şirketlerde beyaz yakalı bir çalışandır. Elbette istisnalardan söz edebilmek mümkün olabilir ancak meselenin kimliğe dayalı bir ayrımcılıktan kaynaklandığını anlayabilmek için buna tek bir kişinin maruz kalması yeterlidir. Radikal bir feminist olan Carol Hanisch'in 'The Personal is Political' başlıklı yazısında söylediği gibi 'Kişisel olan politiktir' (Hanish, 1969).

Toplumsal Hareketlerin Tanımına İlişkin Genel Çerçeve

Toplumsal hareket, benzer kültürel değerlere sahip olan aktörlerin iktidar sahipleriyle karşı karşıya gelerek toplumsal kontrol için mücadele etmesidir (Touraine, 1999, s. 44). Touraine'in bir toplumsal hareketi üç ilkeyle tanımladığı klasik tipolojisi şu şekildedir:

- Hareketin kimliği
- Hareketin karşıtı
- Hareketin hedefi ya da toplumsal modeli.

Kimlik; hareketin tanımını ve amacını ifade ederken, karşıt; hareketin tanımladığı düşmanı ifade eder. Toplumsal hedef ise; kolektif eylemin hareketin toplum ufkunda sağlamak istediği düzen ya da örgütlenme biçimini ifade etmektedir (Castells, 1983, s. 321). Sosyal hareket olgusu, toplumsal değerlerin bir ya da birkaçını değiştirmek amacıyla dikkate değer sayıda insanın örgütlü bir biçimde bir araya gelmesidir. Kolektif davranışların kaotik ve düzensiz yapısından bu yönüyle ayrılır (Giddens, 2000, s. 540). Melucci'ye göre toplumsal hareketler, belli bir dayanışmaya dayalı, bir çatışma özelliği taşıyan ve yer aldığı sistemin sınırlarını zorlayan kolektif davranış biçimidir (Melucci, 1999, s. 87). Sosyal hareketler, bağımsızlıklarını spesifik bir gruptan alan bireylerden veya organizasyonlardan oluşan ve toplumsal çatışmayla ilişkilendirilen yapılardır (Diani, 2001, s. 7). Toplumsal hareketler, sosyo-politik bir temele dayan ve kolektif bir yapıya sahiptir. Kolektif davranışlar, toplumun ve bireyin fikir ve tutumlarını belirleyen eylemlerdir (Türkdoğan, 1997, s. 9). Sosyal hareketler çatışma ile anılan bir toplumda yetkisiz grupların haklarını savunmak üzere harekete geçen insanların oluşturduğu bir eylemi ifade eder. Politik açıdan değerlendirildiğinde, liberal ideolojiye sahip devletlerde yetki yoksunu grupların çıkarlarını savunan grupların ortaya çıkması oldukça kolay, totaliter toplumlarda ise oldukça zordur (Wallace ve Wolf, 2004, s. 143).

Neil Smelser'in Katma Değer Kuramı

Çağdaş kuramcılar arasında yer alan Neil Smelser toplumsal hareketleri çağdaşlaşma süreçlerine yönelik bir tepki olarak değerlendirir (Çayır, 1999, s. 14). Sosyal hareketleri norm ve değer

yönelimli hareketler olarak ele alan Smelser norm yönelimli eylemin kuralların açığına kapatmayı, yeni kurallar yaratmayı ya da mevcut kuralları korumayı hedeflediğini ifade eder. Norm yönelimli eylemin değişimlere yol açması beklenir. Değer yönelimli eylemler ise mevcut değerlerin yeniden yapılandırılmasını hedefler. Değer yönelimli eylemler uzun vadeli ve geniş kapsamlı eylemlerin bir sonucu olarak ifade edilir (Smith, 1996, s. 310). Smelser'in, sosyal hareketlere etki eden altı faktörü şu şekildedir:

Yapısal Durumun Yol Açtığı Faktörler: Toplumsal yapı, kolektif davranış örüntülerinin belirlenmesini sağlar. 1929 yılında ABD'de ortaya çıkan mali panik sonucu borsanın düşüş göstermesi kapitalist bir toplum içinde mümkündür. Benzer şekilde ırkçı ayrımcılıktan kaynaklanan bir ayaklanma da ancak ve ancak radikal gerilimin olduğu bir toplumda ortaya çıkar (Popenoe, 1983, s. 554).

Yapısal Gerginlik: Toplumsal eylem ve ayaklanmalar genel itibarıyla yoksulluk, güvensizlik ve sınıfsal düşmanlığın olduğu zaman dilimlerinde ve ortamlarda meydana gelir. Sosyal bakımdan istikrarsızlığın yaşanması karışıklık dönemleriyle eş zamanlı olarak gerçekleşir. 1789 öncesi Fransa ve 1930'larda yaşanan ekonomik kriz bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Şerif ve Şerif, 1996, s. 353).

Bir İnancın Yaygınlaşması: Yapısal gerilim sebebiyle ortaya çıkan bir durumu yeniden düzenlemek için bazı atılımlar gerekmektedir. Bu atılımlar hiçbir önleyici faktör bulunmadığında eylemciler için anlam taşıyabilir. Mevcut anlam istek, inanç ve düşmanlık gibi gerilimin kaynağını belirleyen yaygın bir düşünce sistemiyle sağlanabilir (Türkdoğan, 1997, s. 28).

Hızlandırıcı Faktörler: Kolektif hareketi ateşleyen hızlandırıcı faktörlerdir. Genel itibarıyla olumsuz koşullara atıfta bulunan bu etkenler bir yandan dramatik olayların ortaya çıkmasına ortam hazırlarken bir yandan da kolektif hareketler için somut göstergeler yaratır. Yaşanan böyle bir olay düşmanlık ve korkuların ardında yatan genel bir

inancın güçlenmesine ya da yenilenmesine sebep olabilir. Bunun sonucunda o inanç gerçeklik boyutu kazanır (Popenoe, 1983, s. 554).

Eylem İçin Katılanların Seferber Kılınması: Seferberlik olarak ifade edilen durum sosyal organizasyonun hedefe uygun bir biçimde şekillenmesini ve o hedefe odaklanmayı ifade eder. Belirleyici unsurların bir kez ortaya çıkması halinde diğer unsurlar kolektif etki oluşturmaya fayda sağlayabilir (Türkdoğan, 1997, s. 29).

Sosyal Denetleme İşlemi: Sosyal denetim, toplumun büyük bir çoğunluğunun önceki belirleyicilerin eylemlerini engellemek ya da tamamen durdurmak için ortaya koydukları karşıt gücü tanımlar (Marshall, 1999, s. 418).

Katma Değer Kuramı'nın geliştiricisi olan Neil Smelser'e göre yapısal durumların sonucu olarak ortaya çıkan baskı ve gerginlik, bir görüşün yaygınlaşmasından kaynaklanan nedenler, kışkırtıcı olayların etkili olması, seferberlik durumu ve toplumsal kontrolün etkisinin azalması gibi sebepler toplumsal hareketleri doğuran etkenler olarak ifade edilir (Güven, 2015, s. 29). Bu çerçeveden ele alındığında Floyd olayının yeni toplumsal hareket örneklerinden biri olduğunu söylemek mümkündür.

George Floyd'un Öldürülmesinin Toplumsal Hareket Açısından Görünümü

Yapısal Durumun Yol Açtığı Faktörler

Ortak bir güdü, engelleme, rahatsızlık bir sosyal hareket için gerekli olmakla birlikte; organizasyon, gelenek, görenek, norm ve değerlerle beraber yasaların imkân tanıdığı ve şekillendirdiği oranda sosyal hareketler belirginlik kazanır (Şerif ve Şerif, 1996, s. 355). Farklı etnik grupların bir arada yaşadığı ülkelerde her grubun maruz kaldığı bazı ayrımcılıklar vardır. Bunlardan en yaygın olanı ırksal ayrımcılıktır. Siyah bir deriye sahip olan her insanın 'köle' olarak görülmesi anlayışı demokrasinin gelişimiyle paralel bir gelişme gösterememiştir. Bu durumun yoğun olarak yaşadığı ülkelere biri de ABD'dir. Oysa ABD, 'demokrasinin beşiği'ydi. Oysa

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde (1776) aynen şöyle denilir:

Tüm insanlar eşit yaratılmışlardır ve aralarında yaşam, özgürlük ve mutluluğunu arama hakkı gibi Tanrı tarafından onlara verilmiş, onlardan ayrılamaz belirli haklara sahiptirler... Eğer herhangi bir devlet bunları ortadan kaldıran bir hale gelirse, onu değiştirmek veya yok etmek insanların hakkıdır. (Meydan, 2020).

Adaletin ve demokrasinin vurgulandığı Amerikan toplumunda insanî olmayan uygulamaların artış göstermesinin altında yatan sebebin yapısal durumdan kaynaklı olduğu bir gerçektir. Bu yapı, kimi zaman bir insanın hayatına mâl olabilecek kadar büyüyeblen bir meseleye dönüşmektedir. Amerikan toplumunda toplumsal hareketlerin etki alanının geniş olmasında, antidemokratik uygulamaların toplumun hemen her kesimini rahatsız etmesinin payı vardır. Çünkü demokrasi siyasî yapının sunduğu bir lütf değil, haktır. Bu hak ihlâl edildiğinde toplumsal huzursuzluklar baş göstermektedir. Bu huzursuzlukları kimi toplumlar sessiz ve kendi çekirdek çevresi içinde dile getirirken kimileri de dışavurumcu ve bir aktivist misyonu ile toplumsal bir harekete dönüştürerek göstermektedir. 25 Mayıs 2020'de ABD'nin Minneapolis kentinde polis memurları tarafından bir dükkânın önünde göz altına alınmak istenmesi sonucu öldürülen Floyd'un göz altı sırasında 'nefes alamıyorum' sözlerine rağmen maruz kaldığı şiddet, Amerikan toplumunda kolektif bir rahatsızlık ve bu haksızlık karşısında harekete geçme güdüsü uyandırmıştır. Polis memuru Derek Chauvin'in sekiz dakikadan fazla bir süre Floyd'un boynuna bastırması, tüm dünyanın gözü önünde onun ölümüne sebep olması ve diğer polislerin bu duruma seyirci kalması ABD'nin ırkçılık hastalığından kurtulamadığının göstergesidir. Floyd özelinde yaşanan bu olay maalesef ne ilk ne de sonucudur. ABD'deki ırkçılık gündelik politikaların ve politikacıların ötesinde daha derin bir tarihe işaret etmektedir (kriterdergi.com, 2020).

Yapısal Gerginlik

Yapısal gerginlik, sosyalyapıda beliren gerginliklerin uzun sürmesi olarak ifade edilir (Işık, 2017, s. 266). ABD'de koronavirüs salgınından ölen yüz bini aşkın kişinin çoğu siyah bireylerden oluşmaktadır.

Onları hispanikler ve beyazlar izlemektedir. Ancak bu insanların ortak noktası dar geliri ve yoksul olmalarıdır. Otuz milyonu aşkın insanın sağlık sigortasından yoksun olması, salgın koşullarında ölüme fiili olarak aday olmaktır. Bir bakıma sağlık sigortasının olmaması yaşam hakkının da olmaması anlamı taşımaktadır. İşsizlik oranlarının 40 milyonu aşması, geçimin zorlaşması ve siyah bir Amerikalı olan Floyd'un öldürülmesi elbette ilk kez yaşanmıyordu. Bütün bunlar yaşanırken toplumun bakış açısı değişmeye başlamıştı. Toplum nezdinde ırkçılığın sistematize edildiği gerçeği, eşitsizlik ve yoksulluk arasındaki bağıntı açıkça görülmeye başlanmıştır. Siyahlar ve beyazlar arasındaki eşitlik yoksulluğa indirgenmişti. Buradan hareketle eşitsizliğin olmadığı bir toplumda adaletin de olmayacağı inancı güçlendi. Adalet sağlayıcısı olarak görülen devlet kurumu bu görevini yerine getiremediği gibi kendisini temsil eden bir polis memuru, acımasızca bir insanın ölümüne neden olmuştur (Ateş, 2020).

Salgın koşullarının Amerikan toplumu üzerindeki açmazları derinleştirdiği bir dönemde Floyd'un öldürülmesi yaşanan gerginliklerin daha uzun sürmesine yol açmıştır. Pandemi nedeniyle büyük bir ekonomik çıkmaza sürüklenen Amerikan toplumunun gergin atmosferi sürerken Floyd'un polis şiddetiyle öldürülmesi, yaşanan protesto eylemlerinin tetikleyicisi olmuştur. Floyd'un öldürüldüğü ana ilişkin görüntülerin sosyal medyada yayılması üzerine başlayan tepkilerin sanal bir mekânda sınırlı kalmasına izin vermeyen protestocular kolektif bir örgütlenme ile hak ve adalet arayışlarını ABD sokaklarında sürdürmüşlerdir. Pandemi nedeniyle sokağa çıkma yasağı bulunan ülkede, toplum sağlığının riske atıldığı gerekçesiyle polis eylemcilere zor kullanarak müdahale etmiştir. Buna rağmen eylemlerini sürdürmeyi başaran protestocular geri adım atmamış kolektif bir ruhla olumsuzluklara karşı direnç gösterilebileceğini kanıtlamışlardır.

Sosyal hayatta yaşanan olumsuzluklar yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Antidemokratik uygulamaların toplumun tüm kesimlerine yayılmaya başlaması, virüse karşı

yöneticilerin gereken önlemleri almaması ve bunun sonucunda her gün binlerce insanın ölümüne terk edilmesi, sağlık uygulamalarının erişilebilir olmaktan uzak olması gibi daha birçok gerginlik ve Floyd'un ölümü, meselenin toplumsal harekete dönüşmesine yol açmıştır. Eylemselliğe evrilen bu sorunun toplumda nüvelerinin zaten bulunduğu açıkça söylenebilir.

Bir İnancın Yaygınlaşması

İdeoloji veya inançların bütünü gerginliğin temel mahiyetini ortaya koyan unsurlardır. Düşmanca tutumların, değer yöneliminin ve isteksizliğin toplumsal ilişkilerde görünür olmaya başlaması kolektif davranışlar sergilemeyi zorunlu kılmaktadır. Liderlik ve seferberliğin inançların içinde ortaya çıkması eylemin ortak kültürünü yaratan unsurlardır (Türkdoğan, 2013, s. 30). Yeni ayaklanma ve isyanlar yeni bir toplum yaratma fikrinden değil, mevcut yaşamı dönüştürme ve insanca yaşama hakkı, ifade özgürlüğü ve yaşam tarzına yönelik seçimlerinde özgürce karar verebilme fikrinden alır (Touraine, 2007, s. 275).

BLM protestolarına farklı ırklardan da eylemciler katılım gösteriyor. Gittikçe artan sayıda farklı etnik kökenliler ve beyazlar siyahlarla beraber (bbc.com/turkce, 2020) protestolara katılıyor. Bu durum, değişimin şart olduğuna yönelik inancın toplumun tüm kesimlerinde yaygınlaşmasının bir sonucudur. Toplumda her geçen gün daha da yükselen bir sesle söylenmeye devam eden:

Her bir siyah yaşamı önemlidir. Sanford mahallelerinden Minneapolis sokaklarına ve aradaki her yere. Kim olursak olalım, nereli olursak olalım, ne yaparsak yapalım önemliyiz. Hayatlarımızın bir değeri var ve mücadele her insan öğrenene kadar devam ediyor: Siyahların Hayatı Önemlidir (blacklivesmatter.com, 2020).

Bu sözler toplum genelinde kabul görmesi istenen bir inanca dönüştürülmüştür. Habercilikte başlıkların, eylemlerde ise sloganların bireyde uyandırdığı etki hatırlanacak olursa, bu şekilde bireyde heyecan ve coşkunun yaratılmak istendiği anlaşılacaktır. Özellikle de toplumsal hareketlerde kullanılan sloganlar, hareketin ideolojisini en kestirme yoldan ifade etme aracıdır (Işık, 2015, s. 131).

Değer yönelimli bir inancın dile getirildiği 'Black Lives Matter' sloganı, sanal ortamdan başlayarak sokağa yayılmıştır. Bu slogan, tarih boyunca sistematik olarak ırksal ayrımcılığa maruz kalan insanların değerli olan yaşam haklarını elde etmeye yönelik bir söylemdir. Floyd için düzenlenen eylemlere katılanlar arasında beyazların çoğunlukta olması, toplumun tüm kesimlerinden insanların bu inancı desteklediği yönünde anlaşılabilir.

Hızlandırıcı Faktörler

Genel inancı doğrulayan özel olaylar olarak nitelendirilen hızlandırıcı faktörler, sosyal hareketin fiili olarak harekete geçmesine zemin hazırlayan süreçtir ve bu aşamadan sonra eyleme katılım gerçekleşir (Marshall, 1999, s.418). Floyd'un ölümü, 1930'larda yaşanan Büyük Buhran'dan bu yana en yüksek işsizlik düzeyinin yaşandığı koronavirüs pandemisi esnasında gerçekleşti (bbc.com/turkce, 2020). Floyd'un ölümünden sonra yaşanan ayaklanmaların ardında yatan pek çok neden ortaya konulabilir. Bunlardan en önemlisi dünya tarihindeki en büyük salgın vakalarından birinin yaşanıyor olması, doğanın ve canlı emeğinin sömürsünde had safhaya ulaşılmış olması, sanayileşmenin yeniden biçimlenmesi için kullanılan iletişim ve enerji teknolojisindeki imkânların belirsizliklere yol açması ve bütün bu açmazların kapitalist sistem koşullarında gerçekleşmiş olması asla tesadüf değildir. Salgın koşulları toplumların psikolojik algılama biçimlerinde azımsanmayacak değişikliklere yol açmıştır. Bu koşullar işçi ve emekçi sınıfının önemini ve üretimde oynadığı rolü bir kez daha ortaya sermekle kalmadı, sıradan olarak görülen gündelik yaşam akışının değerini yeniden hatırlattı. Toplumlar yaşamsal meşguliyetlerin en asgariye indirildiği bu dönemi daha derinden gözden geçirmeye ve sorgulamaya başladı (evrensel.net, 2020).

Sanal ortamda tepkilerini dile getiren ancak somut kazanımların bu ortamdan kazanılamayacağını bilincine varan Amerikan toplumu sanal örgütlenmeyi sokağa taşıyarak demokrasiye olan inançlarını yüksek sesle dile getirmişlerdir. Sanal mekânlar demokrasiye doğrudan katkı

sunmayabilir ancak bir inanç etrafında ortak duygular geliştiren insanları, harekete geçirici bir etkisi olduğu söylenebilir. Floyd için sokaklara dökülen insanlar bu aksiyonu sanal ortamın yarattığı kolektiviteden almıştır.

Eylem İçin Katılanların Seferber Kılınması

Etkili bir liderin toplumsal harekette rol alması hareket mensuplarının katılımını güçlendiren unsurlardan biridir (Marshall, 1999, s. 418). Ancak günümüzdeki toplumsal hareketler mevcut düzenin aksine manifestoları ve liderleri önemsiz kılıyor. Değişimin özneleri sokaklara inerek şehir meydanlarını işgal ediyor, yöneticileri oturdukları yerden indiriyor ve esasında yeni dünya vizyonlarını inşa ediyorlar (Hardt ve Negri, 2012, s. 7-8). Etkili bir lider olmamasına karşın kolektif tutum sergileyen katılımcılar eylemlerin oldukça güçlü bir örgütlenme ağıyla gerçekleştirdiklerini vurguladılar. Protesto eylemleri başta Memphis ve Los Angeles olmak üzere diğer kentlerde de yayılım gösterdi. Oregon eyaletinin Portland kentinde ve başka bölgelerde eylemciler Floyd'un ölüm anını canlandırmak için yere yatarak 'nefes alamıyorum' diyerek slogan attılar. Ayrıca bazı protestocular, Floyd'u Minneapolis'te göz altına alan polislerin görev aldıkları karakolu kundaklama eylemi gerçekleştirdi. Polisler geri çekildi ve bina boşaltıldı. ABD'deki şiddet olayları protesto eylemlerinin altıncı gününde ülkenin tamamına yayıldı. Gösterilerde beş kişinin öldürüldüğü ifade edildi. Yetmiş beşten fazla ülkede protestolar gerçekleştirildi. Indianapolis ve Chicago da ölüm olaylarının yaşandığı yerlerdi. Pek çok kentte sokağa çıkma yasağı ilan edildi ancak pek çok ABD'li yeniden sokağa döküldü. Çoğu barışçıl olan gösterilerin en büyüğü Floyd'un büyüdüğü kent olan Houston'da gerçekleştirildi (bbc.com/turkce, 2020).

1960'larla karşılaştırıldığında bugün çok ciddi örgütlenmelere sahip olan siyahların (Özkan, 2020); Malcolm X ve Martin Luther King gibi güçlü, karizmatik ve yönlendirici bir liderleri yoktur ama buna rağmen kolektif bir ruhla sokağa çıkan protestocular, yaşanan bu gelişme sonucunda ortak bir tutum göstermeyi başaramışlardır.

Tamamı sivillerden oluşmasa da bazı radikal gruplar, protestoları sloganların ötesine taşıyarak olayı kamu malına zarar vermeye kadar götürmüştür. Kendi iradeleriyle protestolara katılan ve kendilerinin merkezde olduğu aktörlerin sayısının artması eylemin geniş kitlelere yayılmasını sağlar. Bu süreç ise aktörlerin bilinçlenme aşamasında gerçekleşir. Kamusal alanda kolektif kimlik olarak aidiyet ve dayanışma duygusuyla ortak davranış biçimi ve sloganlarla eylem gerçekleşir (İçli, 2015, s. 428). Son günlerde protesto eylemlerine katılan çoğu kişi bu tür bir eyleme ilk kez katılım gösterdiğini söylüyor. Floyd'un ölümünün onları daha fazla evde kalmamaları gerektirdiği hissini uyandırmıştır. Maryland eyaletindeki eylemcilerden biri olan Sarina LeCroy'un BBC'ye verdiği bir röportajda videoya çekilmeyen pek çok ölümün olduğunu ancak Floyd özelinde yaşanan ölüm olayının halkı dehşete düşürdüğünü ve bu durumun katlanılmaz bir hal alması nedeniyle harekete geçtiklerini ifade etti. Başka bir eylemci olan Wengfay Ho da Floyd'un ölümünün kendisinde pek çok farklı his uyandırdığını, bu ölümünün onu sokağa ittiğini ve değişimin her zamankinden daha hızlı bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğini vurguladı (Cheung, 2020).

Protestocuların büyük kısmının farklı görüşlerden ve beyazlardan oluşması, meselenin toplumsal bir sorun haline dönüştüğünün göstergesidir. Hak ve adalete olan inanca her zamankinden daha da fazla ihtiyaç duyulan bu dönemde; protestocuları her türlü kısıtlamaya rağmen sokaklarda olmaya iten motivasyonun, gelecekteki kazanımların zeminini oluşturacağına yönelik duyulan inanç olduğu söylenebilir. Bu olay sanal ortamdan sokaklara sirayet eden kolektif davranışın toplumsal gidişatı nasıl etkilediğini anlayabilmek açısından önemlidir.

Sosyal Denetleme İşlemi

Toplumsal hareketler esnasında verilen tepkiler, yürütülen protesto eylemleri ve boykotlar gibi kolektif eylemler iktidar ve onun baskı grupları aracılığıyla ve hatta bu eylemlerden olumsuz etkilenebilecek kimi çıkar grupları tarafından engellenebilir (Işık, 2017, s. 274). Dönemin Başkanı Donald Trump artan şiddet olaylarının

yatıştırılmasına yönelik orduyu görevlendirme tehdidinde bulundu. Trump'ın Twitter hesabından yağmanın başlaması halinde ateşin başlayacağını söylemesi üzerine bazı tweetlerine erişim sınırlandırıldı. Daha sonra bazı eyalet ve kentlerin protesto eylemleriyle başa çıkamamaları halinde halkları korumak için askeri birlikleri devreye sokacağını, sorunları hızlı bir şekilde çözeceğini söyledi ve hasarlı bir kilise önünde İncil ile poz verdi (bbc.com/turkce, 2020).

Protesto eylemlerini gerçekleştirenlerin Antifa ve diğer radikal sol örgütleri olduğunu öne süren Trump, bundan sonra Antifa'yı terör örgütü olarak adlandıracağını kamuoyuna ilan etti. ABD Adalet Bakanı William Barr, Federal Soruşturma Bürosu'na (FBI) bağlı elli altı Bölgesel Ortak Terör Görev gücünün protesto eylemlerinin arkasındaki suç örgütleri ya da kışkırtıcıların tespiti için görevlendirildiğini açıkladı. Barr'ın ayaklanmalarla bağlantılı olan grupların tam olarak yaptıkları şeyin iç terör eylemi olduğunu ve buna uygun biçimde karşılık verileceğini açıkladı (haberturk.com, 2020).

Bütün bu engellemelere rağmen eylemciler, Floyd ve öldürülen diğer siyahların hakkını aramak için sokaklardaki eylemlerini genişleterek sürdürdüler. Polis müdahaleleri protestoculara geri adım attırmadı. Çünkü atılan her bir geri adım bir siyahın daha öldürülmesi demektir. Katılımcıların her biri kişisel olarak vicdanî bir sorumluluk hissederek eylemlere katılmış ve ortak bir duygu etrafında birleşmeyi başaramışlardır. Bu tarz eylemlerin etki alanlarının demokratik ülkelerde daha hızlı genişlemesi sebebiyle her türlü şiddet eyleminin ortaya çıkma ihtimaline karşı, devletin tüm kolluk kuvvetleri seferber edilmektedir. Ancak bu durum, çoğu zaman hak ve adalet arayışındaki öfkeli grupların daha çok kenetlenerek eylemlerini kararlılıkla sürdürmelerini sağlamaktadır. Özellikle hükümet yetkililerinin hedef alındığı olaylarda emniyet güçleri daha sert müdahalelerde bulunmaktadır. Trump'ın eylemcilere karşı tehditkâr tavırları ve gözdağı, eylemcileri korkutup hedeflerinden döndürmeyi amaçlasa da defalarca tekrarlanan eylemler amacına ulaşmış; meselenin dünya kamuoyuna manşet olarak taşınması sağlanmıştır.

Amaç ve Yöntem

Koronavirüs pandemisinin en ağır yaşandığı günlerde beyaz Amerikalı bir polis memurunun siyah Amerikalı George Floyd'u orantısız güç kullanarak göz altına almaya çalışması ve ölümüne neden olması, ırkçılığın toplumun pek çok kesimine sirayet etmiş olduğunun açık bir göstergesidir. Olayın dünya kamuoyunu uzun süre meşgul etmesi ve siyah bir Amerikalının acımasızca öldürülmesiyle son bulması, 'demokrasinin beşiği' olarak addedilen Amerikan iktidar sahipleri için de oldukça önemli bir sınav niteliği taşımaktaydı. Donald Trump'ın basına verdiği demeçlerde olayı yatıştırmak yerine toplumu tahrik edici ifadeler kullanması, meseleyi Amerika sınırlarını aşan bir toplumsal harekete dönüştürmüştür. Bu araştırmada George Floyd özelinde yazılan tez ve makaleler bulguları bakımından incelenmiş; olay sonrası uluslararası kamuoyunda ABD'nin imajı, medya organlarının kamuoyunu bilgilendirmede oynadığı rol, olayı toplumsal harekete dönüştüren etkenler, ırkçılık ve nefret söyleminin ideolojik yansımaları ortaya konmuştur. Ele alınan tez ve makaleler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

George Floyd'un Öldürülmesine İlişkin Yazılan Tez ve Makalelerden Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirmeler

"ABD'de Etnik Kültürel ırkçılık: George Floyd'un Ölümünün ABD'nin Uluslararası İmajına Etkisi" Başlıklı Tez Çalışmasının Değerlendirmesi

Mevcut çalışmada George Floyd'un öldürülmesinin ABD'nin uluslararası imajına olan etkisi incelenmiştir. Çalışmada, ırkçılığın tarihsel sürecine, ABD özelinde yapısal ırkçılığa ve diğer modern ırkçılık türlerine değinilmiştir. Ayrıca ırkçılığın ortaya çıkış nedenlerine de ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Çok boyutlu olarak irdelenen ırkçılık meselesi etnik kökene dayalı ırkçılıkla Amerikan milliyetçiliği arasındaki paradoksa da dikkat çekilerek güncelliği bakımından ele alınmış ve son dönem politikacıların konuya ilişkin söylemleri detaylı olarak sunulmuştur. Bütün bu çerçeveden bakıldığında George Floyd'un ölümüyle yeniden güncellenen ırkçılık meselesi ABD'nin uluslararası imajını sarsıntıya uğratmıştır.

Yapılan analizde aralarında Avrupa Birliği Dış İlişkiler Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell'in de bulunduğu pek çok uluslararası yetkili George Floyd'un öldürülmesini eleştirmiş ve barışçıl protestoları desteklemişlerdir. Çin ve İran gibi devletler de ABD'nin insan haklarını ihlal ettiğini ve ikiye bölünmüş bir politika yürüttüğünü öne sürerek protestolara destekleyici bir tutum sergilemişlerdir. BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet ise pandemi sürecinin etnik azınlıklar üzerinde yıkıcı bir etki yaptığını vurgulamıştır. Dönemin Amerikan Başkanı Donald Trump hukukun üstünlüğünü yok saymış, müttefiklerini aşağılamış ve Amerikan milliyetçiliğini vurgulayarak Amerika'nın dünya sahnesindeki itibarını sarsıntıya uğratmıştır. Yaşanan bu elim olay Amerika'nın vadettiği eşitlik, özgürlük ve demokrasi ilkelerine ters düşmektedir. Donald Trump'ın uyguladığı politikalar neticesinde ABD liderliğine olan güven, çarpıcı düşüşler göstermeye başlamış ve yurt dışı ortaklarını güvensizliğe sevk etmiştir. ABD'nin kuruluş ülküsü olarak görülen 'özgürlükler ülkesi' ve 'Amerikan rüyası' gibi söylemlerin yaşanan bu acı olaydan sonra hem Amerikan toplumunu hem de uluslararası kamuoyunun algısını yeniden şekillendirmiştir. Başta ABD olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinde gerçekleştirilen protesto gösterileri hak ve eşitlik anlayışının toplumsal düzlemde yeniden inşa edilmesine zemin hazırlamıştır. Ancak ne acıdır ki değişim, insan canına mal olan sarsıcı olaylar üzerinden gerçekleşmektedir. İncelenen tez çalışmasında Floyd'un polis şiddetine maruz kalarak öldürülmesi artan toplumsal hoşnutsuzluğun kıvılcımı olarak nitelendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre Trump yönetiminin hukukun üstünlüğünü bir kenara bırakarak barışçıl protestolara kolluk kuvvetleri üzerinden uyguladığı baskı ve Amerikan milliyetçiliğini körükleyici söylemleri ABD'nin itibarını uluslararası kamuoyu nezdinde sarsmıştır.

On üç ulusun bulunduğu Pew Araştırma merkezinin anketi de müttefik ve ortakların ABD'ye olan güveninin, geçmiş yıllara oranla azaldığına işaret etmektedir. Bu konuya ilişkin çözüm önerileri de sunan çalışma ABD Dışişleri Bakanlığı'nın önemli bir misyonu olduğunu vurgulamıştır.

Kamu diplomasisi stratejilerinin ırkçılık meselesini de içine alacak biçimde yeniden inşa edilmesi gerektiği ifade edilmiş ve bu konuda sosyal demokrat kimliğiyle öne çıkan Biden yönetiminin kritik bir fırsata sahip olduğu ifade edilmiştir.

"Medyada Siyahi ırkçılık üzerine Analitik Bir Çalışma: Huffington Post'ta George Floyd Olayı" Başlıklı Tez Çalışmasının Değerlendirmesi

Mevcut tez çalışmasında ABD'nin en çok okunan dijital gazetesi olan Huffington Post'un Floyd'un öldürülmesi ve sonrasında gelişen olaylar haber içeriği, haber dili ve söylem inşası üzerinden incelenmiştir. Medyanın ayrımcı dili yeniden üretmekle sunabilme gücü, haber içeriklerinin kimi zaman egemen iktidar lehine kimi zaman da mağdur lehine olmasına zemin hazırlamaktadır. Mevcut tez çalışmasında da Huffington Post'un Floyd'la ilgili haberleri hangi taraftan ve nasıl bir yaklaşımla ele aldığı analiz edilmiştir. Araştırmada hem nitel hem nicel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. George Floyd'un ölüm haberlerine on beş günlük bir periyotta sayısal olarak yer verilme oranları incelenmiştir. Haberlerin bu süre içerisinde yoğunlaşmasına protesto eylemleri ve buna karşın artan polis şiddeti neden olmuştur. Araştırmanın nicel bulgularından biri George Floyd'un ölümüne ilişkin haber yapan muhabirlerin ırksal dağılımıdır. Bu dağılımda da beyaz muhabirlerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Yayımlanan 404 haberi 410 beyaz, 37 siyah ve kahverengi muhabir hazırlamıştır. Araştırmanın nitel değerlendirme bulgularında George Floyd'un ölüm haberine ABD haberleri, Siyah Sesler teması içerisinde yer verilmiştir. Gazete bir yandan ırkçılığa maruz kalan kişilerin siyah bir Amerikalı olduğuna vurgu yaparken ırkçılığı gerçekleştiren kişilerin de beyaz bir Amerikalı olduğunu vurgulamaktan geri durmamıştır. Bu kapsamlı analiz sonucu Floyd üzerinden yapılan haberlerin yüksek oranda siyasi içerikli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İrkçilik ideolojisine temelde yön verenlerin siyasetçiler olduğunu ve yasal düzenlemelerle de bu meseleyi daha derin bir açmazla sürükledikleri

anlaşmıştır. Donald Trump'ın protestocuları 'haydut, anarşist ve Antifa örgütü üyeleri' olarak nitelendirmesi bu iddiayı kanıtlar niteliktedir. Mevcut iktidarın yaşanan protestoları 'vandalizm' olarak dile getirmesine karşın bu durum Huffington Post'ta, siyahların öldürülmesine karşı çıkan ve adalet arayan toplulukların doğal refleksi olarak sunulmuştur.

Gösterilerin sürdüğü günlerde dünyada yaşanan Covid-19 pandemisinin ABD'de artış göstermesinden göstericileri sorumlu tutan hükümet yetkililerinin aksine Huffington Post gazetesi, eylemcilere yöneltilen göz yaşartıcı gazların virüsün yayılımını hızlandırdığı yönünde haberler yapmıştır. Bunun yanı sıra siyahların sağlık sistemlerine erişme konusunda yaşadıkları güçlükler yeniden gündeme taşınmıştır. Araştırma bulgularına göre ırkçılık karşıtlığını savunan ve haberlerini bu ideoloji üzerine inşa eden Huffington Post'un 15 günlük periyotta protesto gösterilerine ağırlıklı olarak yer vermesi, iktidar politikalarının sorgulanmasında ve toplumsal farkındalığın artırılmasında etkin bir rol oynamıştır.

"Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında Black Lives Matter Örneği" Başlıklı Makalenin Değerlendirmesi

Bu makalede, BLM hareketinin Amerikan kamuoyunda yarattığı etki ve sosyal medyanın bu meseleyi toplumsal harekete dönüştürmedeki rolü incelenmiştir. Çalışmada eski ve yeni toplumsal hareketler; *Katılımcı Profili, Örgütlenme Yapısı ve Esasları, Değerler, Duygu, Kullanılan Araçlar ve Hedeflerden* oluşan başlıklarla karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. BLM hareketinin gelişiminde sosyal medyanın oynadığı rol Twitter (yeni adıyla X) üzerinden ele alınmıştır. Makalede yazar BLM hareketinin siyahların özgürlük mücadelesinde önemli bir yeri olan Sivil Haklar Mücadelesinden farklı olduğunu ifade etmiştir. Bu farklılıklardan ilki Sivil Haklar Hareketi'nin harekete geçirici yönünün karizmatik bir erkek lider olmasına karşın, BLM hareketinin harekete geçirici yönünün tüm halkı kucaklayıcı ve eylemin tabana yayılan bir anlayışa sahip olmasıdır. Bir diğer farklılık da BLM hareketinin ünlü liderliğini reddetmesidir.

Toplum nezdinde itibar sahibi olarak görülen hiçbir aktör, politikacı ya da sanatçının liderliğine olanak tanınmamıştır. Hareketin kurucu aktivistleri katılımcı demokrasi fikrini merkeze alan grup temelli bir liderlik modelini benimsemişlerdir.

Araştırma bulgularına göre BLM hareketi, Afrikalı Amerikalıların ırkçılıkla ilgili verdikleri mücadelede yeni ve farklı bir fasıl açtırma gayreti taşımaktadır. Savunmasız halde bulunan siyahların hem siviller hem de kolluk kuvvetleri tarafından öldürülmesi hareketin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Ancak her ne kadar bu hareket siyahların başlattığı bir mücadele olarak görülse de toplum tarafından dışlanan diğer kesimleri de içine alan bir harekettir. Bir Twitter etiketiyle tüm dünyaya yayılan bu hareketin farklı bir organizasyon yapısı ve eylem tarzı bulunmaktadır. Yatay örgütlenme anlayışına sahip olan bu hareket, geçmişteki siyah özgürlük hareketlerinde geri planda kalan siyahları hareketin merkezine almaktadır.

BLM hareketi sosyal medyada bir duygudaşlık yaratarak Amerikan kamuoyunda geniş kitlelerce karşılık bulmayı başarmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında BLM hareketinin, sosyal medya üzerinden bir kamuoyu yaratma konusundaki başarısına karşın sistematik ve kalıcı bir değişime kapı aralayamadığı söylenebilir. Makalenin değerlendirmelerine göre bu hareketin uzun vadede ne gibi kazanımlar elde edebileceği ve Amerikan siyasetini etkileme gücünün olup olmayacağı henüz belirsizliğini korumaktadır.

"Sosyal Medya ve Yeni Toplumsal Hareketler İlişkisi: George Floyd Örneğinde Bir Analiz" Başlıklı Makalenin Değerlendirmesi

George Floyd için 26 Mayıs-1 Haziran 2020 tarihleri arasında atılan 739 tweet nitel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Farklı kategorilere ayrılan araştırma meseleyi *Aktörler, Hedef Kitle, Konular ve Vurgulanan Temalar* açısından incelemiştir. Ayrıca Floyd'a ilişkin konularda en çok kullanılan hashtagler ve yüzdelik değerleri de bir gösterge tablosu içerisinde sunulmuştur. Kategoriler de birbiri arasında karşılaştırma yapılmış ve sayısal verilerden oluşan bulgulara detaylı olarak yer

verilmiştir. Elde edilen bulgularda yeni medya ile yeni toplumsal hareketler arasında bir korelasyon bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. George Floyd'un öldürülmesine ilişkin tepkiler sanal ortamdan sokağa uzanan bir toplumsal hareket niteliği kazanmıştır. Gerçek ve sanal mekân ayırımının silikleşmesi bu aktivist hareketin uzamını genişletmiştir.

Sanal ortamda Floyd'un ölümüne ilişkin gelişmelerden tüm dünya haberdar edilmiş hem de Amerika'da duruma tepki gösteren pek çok vatandaş sokaklarda protesto gösterilerini eş zamanlı olarak yürütmüşlerdir. Bu eş zamanlılık meselenin toplumsal harekete evrilmesinde hızlandırıcı bir etki yaratmıştır. Yeni toplumsal hareket örneği olarak ele alınan bu elim olay yaşananlara yalnızca toplumsal bir tepki yaratmamış, Floyd'un ailesi adına sosyal medyada açılan bir yardım fonu ile Floyd'un cenaze masraflarının karşılanmasına yönelik toplumsal bir destek de sağlamıştır. Ayrıca bu acı olaya sebebiyet veren polis memuru Derek Chauvin'in yargılanma sürecine ilişkin gelişmeler de kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Yeni toplumsal hareketlerin eski toplumsal hareketlerden belirgin olarak ayrıldığı nokta tam olarak burasıdır. Yeni toplumsal hareketlerin yalnızca mevcut durumun değil sonrasında da yaşanan gelişmelerin güncel tutulmasını ve kamuoyunu bilgilendirici bir misyonla hareket ettiği bu meselede açıkça gözlemlenmiştir.

"İrkçilik ve Nefret Söylemi Bağlamında George Floyd'un Ölüm Haberlerinin Analizi" Başlıklı Makalenin Değerlendirmesi

Voice of Amerika'daki (VOA) haber metinleri eleştirel söylem analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma amerikaninsesi.com haber sitesinde 27 Mayıs-2 Haziran tarihleri arasında George Floyd'un ölümünün ırkçılık ve nefret söylemi bağlamında nasıl aktarıldığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Makale, Amerika merkezli haber sitesinin yaşanan bu acı hadiseyi ele alış biçimini, Amerika'ya yönelik çizdiği imajı ve aktardığı bilgilerin doğruluğunu haber söylemi üzerinden ele almıştır.

Haberlerde kullanılan fotoğrafların analiz edilmesi, mevcut durumun ve katılımcıların temsil edilme biçimlerine dair önemli ipuçları vermektedir. Haber içeriklerinde kullanılan fotoğrafların seçimi ideolojik bir temele yaslanmaktadır. Haber metninde Floyd'un 'dolandırıcılık suçuyla yakalanan siyah şüpheli' olarak etiketlenmesi siyah ve suç arasında nedensellik bağı kurulduğuna işaret etmektedir. Ayrıca suç unsuru olarak görülen durumun yargı erki tarafından herhangi bir hükme bağlanmadan dile getirilmiş olması Floyd'a yönelik yapılan ayrımcılığı anlamak için yeterli olacaktır. Suç şüphesiyle yakalanan Floyd'un polis tarafından kesin bir hükümlerle 'suçlu' olarak nitelendirilmesi durumun vahametini gözler önüne sermektedir. Resmi yetkililerin açıklamaları etken cümlelerle ifade edilirken protestoculara ilişkin haberler ise edilgen cümle yapısıyla ifade edilmiştir. Bu ifadeyle, egemen iktidarın çıkarlarına uygun olarak hedef kitleyi ikna etmeye yönelik bir retorik inşa edilmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde makale, haber söyleminin ötekileştirme pratiklerine etkisini ele almış ve medyayı egemen söylemin yeniden üretim aracı olarak konumlandırmıştır. Medya iktidar seçkinlerinin söylemlerine sıkça yer vererek iktidar lehine bir kamuoyu oluşturmaktadır.

Araştırma bulgularına göre bazı gazetelerde ana olay bağlamından koparılmış, haber öznesi önemsiz bir konuma taşınmış ve mesele siyahların şiddet gösterileri üzerinden aktarılmıştır. Bu durumda siyahlar suç, şiddet, yoksulluk ve yağmacılıkla nitelendirilmişlerdir. Haber kaynaklarında resmi makamlara yer verilmiş ve protesto haberleri göstericiler ve polis karşıtlığı üzerinden aktarılmıştır. Resmi kurum ve yetkililerin açıklamaları etken bir anlam üzerinden inşa edilirken, protestolara değinilen haber metinleri edilgen bir anlam üzerine inşa edilmiştir. Haber retorisi bakımından incelendiğinde ise haber metinlerinin kullanılan fotoğraflarla örtüşecek biçimde yazıldığı gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında medyanın egemen söylemi yeniden üretmek kamuoyu oluşturduğu ve karşı söylemlerinin manipüle edici bir nitelik taşıdığı anlaşılmıştır. Ayrımcılığa uğrayan kesimlerin öne çıktığı haber içeriklerinde egemenlerin iktidarı

sarsılmaktadır. Bu nedenle iktidarlar medyanın gücünü elinde bulundurmamak istemektedirler. Makalede medya mensuplarının her koşulda barış yanlısı gazetecilik ve hak odaklı habercilik anlayışıyla hareket etmeleri gerektiğini vurgulanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Amerikan toplumu, pandemi koşullarından en çok etkilenen ülkelerden biridir. Hem nüfus oranının yüksek olması hem de kapitalist sistemin ana damarı olması sebebiyle bu dönemde büyük bir krize girmiştir. Bu krizin yol açtığı ekonomik zorluklar toplumun bazı kesimlerini orantısız etkilemiş, bazılarını da ölüme mahkûm etmiştir. Bu ağır koşullar içinde, bir de farklı ayrımcılıkların baş göstermesi toplumu huzursuzluğa ve gerilime sürüklemiştir. En demokratik ülke olarak addedilen ABD'ye, 2020 yılında yaşanan ırkçılık olayları ve eylemleri damga vurmuştur. Belirsizlik ortamının derinleşmeye başladığı günlerde Floyd'un polis şiddetine maruz kalarak öldürülmesi toplumsal gerilim tırmanmasına yol açmış ve olay toplumsal harekete dönüşmüştür. Sosyal eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin temelinde yatan şeyin yapısal durumdan kaynaklandığı, yapısal gerginliğin olmadığı bir yerde toplumsal hareketlerin kendisine yer bulabilmesinin mümkün olamayacağı, gerginliğe kaynak teşkil edecek bir inancının yaygınlaştırılmasının gerekliliği, hızlandırıcı etkenlerin rolü, eyleme katılanların kolektif bir amaç için toplanmış olmaları ve protesto edilen kişilerin ya da kurumların, katılımcıların sosyal denetim altında tutulması gibi etkenlerin olduğu durumlarda toplumsal harekete dönüşmüş bir eylemsellikten bahsedebilmek mümkün hâle gelmiştir.

Yapısal sorunların gerilime sebep olması ve tetikleyici bir unsur olarak Floyd'un öldürülmesi, gerginliğin kaynağını, sistematik olarak tekrarlanan ırksal ayrımcılığın oluşturması ve buna tepki için sokağa dökülen insanların kolluk kuvvetlerinin engeli ve şiddetiyle karşı karşıya kalması gibi birçok sorun, meselenin toplumsal hareket niteliği kazanmasına zemin hazırlamıştır. Floyd ve öldürülen diğer siyahlar için başlatılan protestolar dünyanın büyük bir bölümünde de

eş zamanlı eylemlere dönüşmüştür. Bütün bu protesto eylemlerine rağmen, sorunun çözümüne yönelik somut bir sonuca ulaşılamamış olması, meseleyi siyasî tarafların çıkarları için bir araç haline dönüştürmüştür. Bu olumsuzluklara rağmen protestocular sokaklara dökülerek eylemlerine ısrarla devam etmişlerdir. Hatta bu eylemlerin daha örgütlü biçimde yürütülebilmesi için bazı platformlar oluşturulmuştur. Bu platformlar, daha hızlı aksiyon olarak meseleyi toplumsal harekete dönüştürebilmek için mücadele etmişlerdir.

Hakikat muhafızları olan gazeteciler de bu olayın gündemde tutulmasında önemli bir görev üstlenmiştir. Mevcut durumu tarafsız bir biçimde aktarma misyonu olan basın organları ve medya kuruluşları meselede oldukça önemli bir sınav vermiştir. Protestocular sosyal medyayı etkili biçimde kullanarak ve eylemlere katılımı en üst düzeye çıkarmışlardır. Sosyal medyada başlayan huzursuzluk ve isyan sesleri sokağa taşınmıştır. Bu da sokağa taşınan eylemin istenen ölçüde amacına ulaşmasa da dünya gündeminde toplumsal hareket olarak nitelendirilecek bir olay olarak yer almasını sağlamıştır. Meseleye köklü bir çözüm getirilemeyiş, sorunu daha da derinleştirmektedir. Ancak tüm bu olumsuzluklara rağmen toplumda kolektif bilincin yüksek olması sebebiyle bu tür eylemlere her defasında oldukça fazla kişi katılmaktadır. Protestocular kolektiviteden doğan gücün farkındadırlar ve bunu toplumsal harekete dönüştürme gücünü tekrar tekrar kullanmaktadırlar. Arzulanan hedefe, ancak ve ancak gösterilen bu istikrarlı duruş sayesinde ulaşılabilecektir.

Kaynaklar

- Ateş, G. (2020, Haziran 10). George Floyd ve perspektif. Evrensel. <https://www.evrensel.net/haber/406774/george-floyd-ve-perspektif>
- Başkır, Ş., & Akdağ, M. (2022). Sosyal medya ve yeni toplumsal hareketler ilişkisi: George Floyd örneğinde bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (49), 251-263. <https://doi.org/10.52642/susbed.1159911>

- Black Lives Matter. (2020). <https://blacklivesmatter.com/>
- Castells, M. (1983). *The city and the grassroots*. University of California Press.
- Cheung, H. (2020, Haziran 10). George Floyd'un ölümü ABD'de neden bu kadar büyük bir tepki yarattı? BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52985897>
- Çayır, K. (1999). *Toplumsal sahnenin yeni aktörleri: Yeni sosyal hareketler*. Kaknüs.
- Diani, M. (2001, 15-16 December). Social movement analysis and voluntary action analysis: An idiosyncratic view. [Konferans sunumu]. *The Third Sector from a European Perspective*, İtalya.
- George Floyd protestoları (2020, Haziran 2). Habertürk. <https://www.haberturk.com/george-floyd-protestolari-abd-de-eylemlerin-arkasinda-hangi-gruplar-var-gosterilere-kimler-katiliyor-2699585>
- George Floyd protestoları: ABD'de eylemlerin arkasında hangi gruplar var, gösterilere kimler katılıyor? BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52894583>
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji* (H. Özel, Haz.). Ayraç.
- Güllüpınar, F. (2013). Vatandaşlık, eşitsizlikler ve tabakalaşma. İçinde M.C. Ecevit & F.Güneş (Editörler), *Toplumsal tabakalaşma ve eşitsizlik*. (ss.115-135). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güven, S. (2015). Temsil krizinin siyaseti: Toplumsal hareketler. *Sosyoloji Divanı*, (5), 25- 38.
- Hanisch, C. (1969, February). The personal is political. <https://www.carolhanisch.org/CHwritings/PIP.html>
- Hardt, M. & Negri, A. (2012) *Duyuru*. (A. Yılmaz, Çev.). Ayrintı.
- Işık, G. (2011). *Toplumsal hareketler: Politikadan edebiyata, sanattan sinemaya, medyadan toplumsal algıya teorik ve pratik analizler ve yansımalar*. Nobel.
- Işık, G. (2015). *Sanaldan sokağa toplumsal hareketler*. Nobel.
- Işık, G. (2017). Bir toplumsal hareketin tarihi anatomisi: İzmir'in işgaline karşı başlatılan protesto mitingleri. *Journal of Turkish Studies*, 12(35), 255-279. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12670>
- İçli, G. (2015). Yeni toplumsal hareket teorileri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Turkish Studies*, 10(14), 415-432. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8844>
- Karagöz, K. (2013). Yeni medya çağında dönüşen toplumsal hareketler ve dijital aktivizm hareketleri. *İletişim ve Diplomasi, Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü Dergisi*, 1(1), 131-156.
- Kaya, Y. (2022). ABD'de etnik kültürel ırkçılık: George Floyd'un ölümünün ABD'nin uluslararası imajına etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Kırık, A. M., Öztürk, F. E., Saltık, R., & Orujova, A. (2018). Bir tutum ve davranış biçimi olarak ırkçılığın pekiştirilmesinde reklamcılığın rolü. *Asya Studies*, 4(4), 15-22. <https://doi.org/10.31455/asya.431898>
- Konak, İ. (2021). Yeni toplumsal hareketler bağlamında black lives matter (BLM) örneği. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 11(2), 193-213. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.946226>

- Kriter (2020, Haziran 1). George Floyd'un ölümü ABD sisteminin bir özeti. <https://kriterdergi.com/dis-politika/george-floydun-olumu-abd-sisteminin-bir-ozeti>
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji sözlüğü (O. Akınay & D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat.
- Melucci, A. (1999). Çağdaş hareketlerin sembolik meydan okuması. İçinde K. Çayır (Der.), Yeni sosyal hareketler. (ss. 81-108). Kaknüs.
- Meydan, S. (2020, Haziran 8). ABD'de ırkçılığın kısa tarihi. Sözcü. <https://www.sozcu.com.tr/abdde-irkciligin-kisa-tarihi-wp5861166>
- Oktay, M. (2021, Aralık 16). ABD'de siyahi Floyd'u öldürmekten 22,5 yıl ceza alan Chauvin suçunu itiraf etti. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdde-siyahi-floydu-oldurmekten-22-5-yil-ceza-alan-chauvin-sucunu-itiraf-etti/2448379>
- Özkan, M. (2020, Temmuz 13). George Floyd protestolarının anatomisi. İnsamer. https://insamer.com/tr/george-floyd-protestolarinin-anatomisi_3088.html
- Popenoe, D. (1983). *Sociology*. Rutgers.
- Smith, A. (1996). *Toplumsal değişme anlayışı* (Ü. Oskay, Çev.). Gündoğan.
- Şerif, M.C. & Şerif, W. (1996). *Sosyal psikolojiye giriş I* (M. Atakay & A. Yavuz, Çev.). Sosyal.
- Tosun, Ç. (2020). ırkçılık ve nefret söylemi bağlamında George Floyd'un ölüm haberlerinin analizi. OPUS International Journal of Society Researches, 16(32), 5111-5152. <https://doi.org/10.26466/opus.774524>
- Touraine, A. (1999). Toplumdan toplumsal harekete. İçinde K. Çayır (Der.), *Yeni sosyal hareketler*. (ss. 35-52). Kaknüs.
- Touraine, A. (2007). *Modernliğin eleştirisi* (H. Tufan, Çev.). YKY.
- Türkdoğan, O. (1997). *Sosyal hareketlerin sosyolojisi*. Birleşik.
- Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the press*. Routledge.
- Wallece, Ruth A. & Wolf, A. (2004). *Çağdaş sosyoloji kuramları: Klasik geleneğin geliştirilmesi* (L. Elbruz & M. R. Ayas, Çev.). Punto.
- Yeğin, M. O. (2021). ırkçılık bağlamında 'Elite' dizi filminin eleştirel söylem analizi. OPUS International Journal of Society Researches, 17(34), 1487-152. <https://doi.org/10.26466/opus.816234>
- Yüce, E. (2021). Medyada siyahi ırkçılık üzerine analitik bir çalışma: Huffington Post'ta George Floyd olayı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

Extended Abstract

Although the USA has a cosmopolitan structure, the fact that the judicial system is not organized in accordance with this structure makes discrimination against certain segments chronic. George Floyd is the latest victim of the state's oppression of African Americans using law enforcement. The white police officer who arrested Floyd on suspicion of using counterfeit money and killed him by applying disproportionate force shocked the whole world deeply. The increase in the racist policies of the USA, which is perceived by the international public as the sole defender of fundamental rights and freedoms, has reached visible levels in recent years.

The COVID-19 pandemic, which negatively affected the whole world socio-economically in 2020, has brought racial inequality to light again. Countries aiming to reduce the spread of the virus by reducing social mobilization have implemented the same restriction in their import policies. The

economic difficulties caused by this situation have significantly increased unrest in society. American citizens operating in many business lines have been laid off. When the statistics were examined and looked at proportionally, it was concluded that the group that was laid off the most during the pandemic period was African Americans. Blacks, who are at a disadvantage compared to whites not only in terms of unemployment but also in terms of access to the healthcare system, are condemned to these difficult living conditions. The uncertainty of the pandemic process has led the society to deep dissatisfaction. During this period, the death of George Floyd by a police officer brought social tension to its peak. Floyd's arrest on charges of using counterfeit money and his death without any trial led the whole society to seek rights and justice. Actions to achieve this began in the virtual environment and continued on the street. The protests, which involved many non-governmental organisations and citizens, were not confined to the USA. Representatives of groups that have been subjected to similar discrimination in many parts of the world were able to build public opinion and put pressure on politicians by keeping the issue on the agenda. This issue, which has been on the agenda for a long time with the influence of social media, has reached a level that will shake the legitimacy of many governments. US President Donald Trump's characterization of the demonstrators as 'terrorists' or 'members of radical organisations' clearly reflects his approach to the issue. This incident, which took place shortly before the US elections, damaged Trump's hope of retaining power. Republican candidate Joe Biden's common-sense statements, unlike Trump, have brought him step by step closer to power. The election campaigns that followed Floyd's death promised many changes in the legal system against racism and a change in government, but no concrete gains have been made. Systematic and structural racist discrimination threatens the right to life of a different segment of society every day. In this regard, politicians, non-governmental organizations, media and citizens have great responsibilities. Regardless of the segment of society, the entire society should have a reflex to

seek the rights of the person who has been treated unfairly. After all, it is individuals who make up society. The prosperity of individuals also ensures the welfare of society.

The purpose of this article is to remind that the racist approach that has continued in the USA from the past to the present is neither the first nor the last. The death of George Floyd, who was subjected to racist violence by a police officer working in the government's law enforcement forces, is an indication of how frightening the issue has become. Another aim of the article is to create public opinion all over the world and to better understand the reflexes of US citizens who gave this case the character of a social movement and the reasons that led to the social movement. The article covers the basic problems underlying the issue of racism in the George Floyd case, the US government's statements on the issue, and how the media, which is considered the fourth power after the legislative, executive and judicial, reflects the news. The article is explained with the support of Neil Smelser's Value Added Theory, which explains the factors that trigger social movements with six points. Three articles and two theses written in the literature on the death of George Floyd were reviewed. In the studies examined, findings were obtained regarding the US government's approach to the incident, the role of the media in forming public opinion, and the image of the USA in the international public opinion. The findings were evaluated according to which group the issue was concluded in favor of and whether concrete gains were achieved. Finally, solution suggestions are included to prevent such a tragic event from happening again in the United States, known as the cradle of democracy.

Yazar Bilgileri

Author details

(Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Dr. Öğr. Üyesi,
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, sirel.
golonu@hbv.edu.tr, Orcid: 0000-0002-6616-3342

emine.simsek@hotmail.com.tr, Orcid: 0000-0002-9100-1521

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage:

Birinci yazar % 50 First Author % 50

İkinci yazar % 50 Second Author % 50

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar Supporting-Sponsor

Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Gölönü, S. & Şimşek, E. (2024). Bir toplumsal hareket olarak
"Black Lives Matter": George Floyd örneği. *İletişim Kuram
ve Araştırma Dergisi*, (67), 16-31. [https://doi.org/10.47998/
ikad.1421796](https://doi.org/10.47998/ikad.1421796)